

## TĖVIŠKĖS

## AIDAI



Nr 29 (1670) 1989 m. rugpjūčio mėn. 1 d.

XXXIV METAI

Melbourne

## BATLIJA BUNDA

## BALTIJOS TAUTŲ TEISIŲ DEKLARACIJA

Visiems žmonėms bendrų vertybių prioritetą įgyja pasaulio politikoje visuotinį pripažinimą. Orientyrų tampa tolesnė žmonijos pažanga, kurios sąlyga yra tautų išlikimas ir raida. Svarbiausios žmogaus gyvenimo ir veiklos vertybės prasideda ir išlieka tautinėje kultūroje. Tik tautų teisių pripažinimas, analogiškas žmogaus teisių pripažinimui, suteikia humanistinę ir demokratinę kiekvienos valstybės politinės raidos kryptį.

Baltijos tautos savo teises grindžia visuotinai pripažintomis tarptautinėmis normomis, kurios yra apibūdintos SNO Įstatuose, Visuotinėje Žmogaus Teisių Deklaracijoje, Deklaracijoje dėl nepriklausomybės suteikimo kolonijoms šalims ir tautoms. Tarptautiniame pilietinių ir politinių teisių pakte, Tarptautiniame ekonominių ir kultūrinių teisių pakte, Helsinkio saugumo ir bendradarbiavimo Europoje pasitarimo dokumentuose, Vienos susitikimo Baigiamajame akte.

Baltijos Asamblėja yra tos nuomonės, kad neatskiriama stalinizmo politikos dalis yra genocidas. Unifikuojanti ideologinė stalinizmo sistema ir represinė politinė praktika su žmogaus teisėmis sunaikino ir į jo tautos sferą patekusių tautų teises. Tarybų Sąjunga, aneksavusi Baltijos valstybes, sunaikino Estijos, Latvijos ir Lietuvos valstybingumą ir padarė visa, kas įmanoma, kad šių šalių tautos prarastų savo savitumą.

Baltijos tautos, didžiausių pastangų kaina išlikusios, ir šiandien neturi praktinės galimybės lemti savo likimo ir realizuoti valstybinio suvereniteto, iš esmės nepakito didžiavalstybinę Tarybų

## Religinas Gorbačiovas?

Lankydamasis Paryžiuje Gorbačiovas prisipažino, kad jis gimęs krikščioniškoje šeimoje ir kad buvęs pakrikštytas. „Juk tai yra visiškai normalu“, pareiškė Sovietų Sąjungos prezidentas.

Ten pat jis pareiškė, kad Lenkija ir Vengrija turinčios pilną teisę tvarkyti savo reikalus kaip jos nori ir, kad jis neatsisakytų susitikti su Solidarumo vadu Lech Wałęsa. Jis taip pat visų nustebimui pareiškė, kad jo reformos bus vykdomos toliau, net jei jam kas nors atsitiktų. Jis sakė, kad komunizmas yra atsinaujinimo stadijoje, bet nepraėjus.

Savo vizito Prancūzijoje metu, prezidentas Gorbačiovas apsilankė ir Strasburge, kur jis pasakė kalbą Europos Taryboje. Tai pirmą kartą sovietų vadą susitiko su Europos parlamentarais. Jis daugiausia kalbėjo apie nusiginklavimą ir branduolinių ginklų pašalinimą iš Europos.

Sąjungos ideologija ir politika, pagal kurias nacija - tai laikinas ir pažangai trukdantis reiškinys. Valdžios sistema Tarybų Sąjungoje atmeta nedrąsius tautų apsisprendimo mėginimus.

Baltijos Asamblėja, siekdama, kad būtų realizuotos natūralios ir neatimamos tautų teisės, skelbia:  
- teisę apsispręsti ir laisvai nustatyti savo politinį statusą;  
- teisę gyventi istoriškai susiklosčiusioje savo teritorijoje  
- teisę išsaugoti ir ugdyti savo kultūrą ir savitumą;  
- pareigą garantuoti pilietines teises ir suteikti teisę į kultūrinę savivaldą

visoms jos teritorijoje gyvenančioms tautinėms ir etninėms grupėms;

- teisę pasirinkti tokias ūkininkavimo formas, kurios užtikrina socialinę ir kultūrinę vientisumą ir raidą, taip pat gamtos išteklių tausojimą ir aplinkos išsaugojimą;

- teisę savarankiškai bendradarbiauti su kitomis tautomis ir valstybėmis.

Sios teisės ir pareigos turi būti Baltijos tautų politinės ir ekonominės raidos pagrindas. Tuo Baltijos Asamblėja išreiškia savo tautų siekimą atgauti valstybinį suverenitetą neutraliame ir demilitarizuotame Baltijos ir Skandinavijos regione.

Estijos Liaudies Fronto Įgaliotinių Taryba, Latvijos Liaudies Fronto Dūma, Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio Seimas.

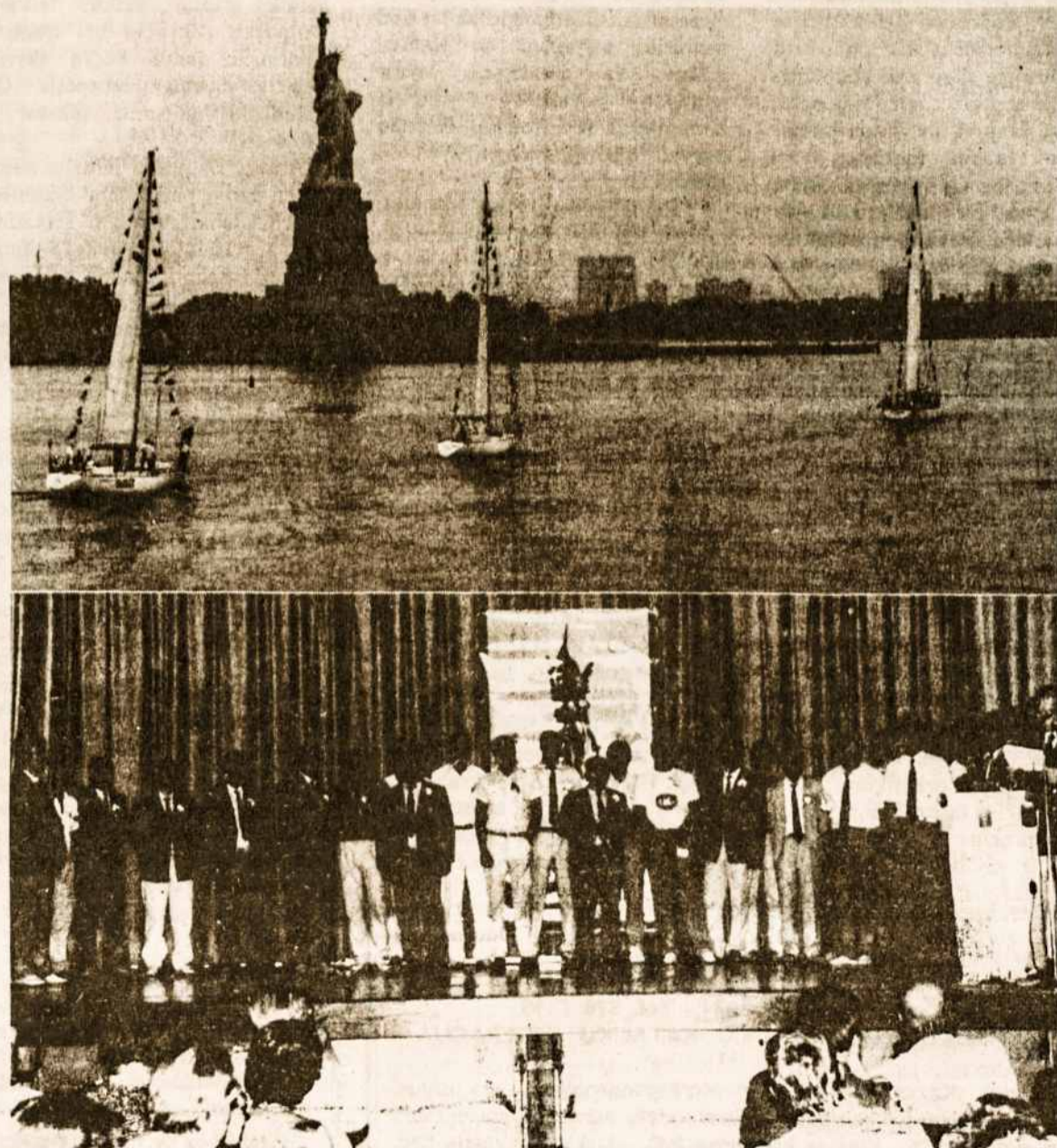
## Ryšiai su Lietuva

Vasario 16-osios lietuvių gimnazijoje Huettenfelde, Vakarų Vokietijoje, prasidės Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos sąskrydis, tema - „Ryšiai su Lietuva“. Jame dalyvaus taip pat ir jaunimo atstovai iš Lietuvos: Persitvarkymo sąjūdžio, Ateitininkų federacijos, skautų, Vilniaus moksleivių gimnazistų, Lietuvos studentų delegatai. Išėivijos lietuviams atstovaus Pasaulio Lietuvių jaunimo sąjungos kraštų pirmininkai ar atstovai, įvairių organizacijų delegatai. Sąskrydžio tikslas yra - suvesti Lietuvos ir išėivijos jaunimo atstovus, kad nuodugniau išnagrinęjus galimą veiklą tarp išėivijos ir Lietuvos, apsvaščius, kaip efektingiausiu būdu galima būtų paremti Lietuvoje dabar pasireiškiantį tautinio atgimimo sąjūdį. Huettenfelde vyksiančio Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos sąskrydžio dalyviai, pasiskirstę į įvairias darbo sekcijas, diskutuos įvairius klausimus, susijusius su bendrąja tema „Ryšiai su Lietuva“: Jaunoji karta Lietuvoje ir išėivijoje, praktiškos organizacijų veiklos sąlygos, kuo jaunimas išėivijoje gali būti naudingas Lietuvai ir Lietuvos jaunimui politiniais, kultūriniais ir ekologiniais klausimais ir tt. Išėivijos lietuvių jaunimo sąjungos nariai atskirai tarsis dėl savo veiklos gairių pakeitimo ryšium su pasikeitusia padėtimi Lietuvoje.

LRTV

## Buriuotojų žygis per Atlantą

Tūkstantis tautiečių su daugybe trispalvių, audringais plojimais, skanduodami Lie-tu-va, Lie-tu-va, sutiko Atlanto nugalėtojus



„Lietuvos garbei, tautos vienybei“ - šiuo šūkiu trys jachtos iš Klaipėdos uosto perplaukė Atlanto vandenyną ir buvo iškilmingai sutiktos Niujorke. Viršuje jachtos - „Dailė“, „Audra“ ir „Lietuva“, išsirikiavusios ties Amerikos Laisvės statula. Apačioje - abi buriuotojų pamainos, išsirikiavusios Bruklino Lietuvių kultūros židinio salėje susitikimo metu

Nuotr. S. Kero

# Lietuviški papročiai bei tradicijos

Apie juos Čikagoje išleistas naudingas veikalas

Mūsų tautai šimtmečių būvyje grėsė tautinio išnykimo grėsmė. Ji nuolat turėjo turėti prieš galimą nebūtį. Ir jeigu ji po daugybės negandų išliko gyva, tai tik todėl, kad laikėsi savo senųjų papročių bei tradicijų, kurių pagrindu dr. Juozas Girnius laiko Rūpintojėlį ir Vytį. Nuo rusifikacijos, polonizacijos, germanizacijos tauta gynėsi ne kurių nors pasaulio politikų globojama, bet laikydamosi senųjų papročių, puoselėdama gimtąją kalbą, tikėjimą.

Bet mes dar neišsiaiškinome mūsų pagrindinių terminų. Taigi nors keli žodžiai apie juos. Papročiais mes suprantame tam tikras gyvenimo bei elgesio normas, jausmus, kurie nukreipia žmogų į jo praeitį, skatina elgtis taip, kaip elgėsi jo tėvai, seneliai, tautiečiai. Papročiai išsaugo senąją tautos kultūrą, jos kartų kūrybą, kalbą ir perduoda ateinančioms kartoms. Jie susidarė iš įvairių poelgių, ritualinių apeigų, religinių, darbo švenčių, vestuvių, laidotuvių, talkų, pabaigtuvių ir kitų įvykių. Papročiai kinta, bet pamažu susidaro nauji. Kiekviena tauta turi savo papročius bei tradicijas ir tai yra ypatinga jos žymė, skirianti nuo kitų tautų.

Su papročiais glaudžiai rišasi iš jų išaugusios ir istoriškai susiklosčiusios tradicijos pastovios kultūros normos, atliekamos apeigomis bei vaizdiniais simboliais. Visa tai paveldima iš ankstesnių kartų. Gyvenamoji karta jas saugo, puoselėja, tobulina, įterpia savo brouzus ir perduoda ateinančioms kartoms. Papročiai bei tradicijos vienija tautiečius ir skiria nuo kitų tautų, pirmoje eilėje nuo okupantų. Tai gerai suprato sovietiniai rusai, okupavę Lietuvą jie visais būdais naikino mūsų tautinius bei religinius papročius, šventes. Tauta išliko gyva tik todėl, kad jos dauguma neatsisakė senųjų tautinių bei religinių papročių. O kaip yra išeivijoje?

„Palikti kraštą dar nereikia palikti pačią tautą. Tautai priklausome pačia savo būtimi, o ne vieta, kurioje gyvename. Ir svetur gimusiajam yra įmanoma savo tautą mylėti, jos gyvenamąjį kraštą laikyti savo istorine tėvyne. Palikdami Lietuvos kraštą, dar nepalikome pačios Lietuvos. Nesame Lietuvos netekę, kol patys nesame jai mirę. Tikra prasme palikti Lietuvą — tai jai mirti nutautant“. — Taip samprotauja mūsų filosofas dr. Juozas Ginius („Tauta ir tautinė ištikimybė“).

Kad nenutautumėm, turime išeivijoje laikytis lietuviškių papročių, juos praktikuoti, jais gyventi. Tačiau tai nėra lengva, nes mūsų papročius naikina svetima aplinka ir civilizacija, raginimas „siekti pažangos“, nesustoti vietoje,

Bronius Kviklys  
Mūsų specialus bendradarbis Čikagoje

nes sustojusius gyvenimas „muša“. Nūdien kompiuterių gadynėje civilizacija yra lyg dievas, absoliutas, kuriam reikia viską atiduoti. Papročius naikina ir mada, kuria visi stengiamės sekti.

Taigi dažnai susitikę jau nebesisveikiname - labas rytas, labą dieną ar kitaip lietuviškai, bet dažnai pakeičiame angliškai „hi“, „hello“, o mūsų gražųjį, trumpai ištariamą „sudiev“ į „good bye“. Lietuvoje visą laiką buvo gražus paprotys sveikinantis paspausti ranką, kas išreiškia mūsų nuoširdumą, o čia jau retai tai darome, užtenka kiek palenkti galvą...

Arba vėl - vardai, pavardės. Kaip dažnai mes juos iškraipome ligi neatpažinimo. O mūsų moterys labai dažnai atvejais visiškai atsisako savo tikrų moteriškų pavardžių, vietoje jų prisiimdamos vyriškas pavardžių lytis. Šių eilučių autorius kartą užsuko į lietuvių moterų dailininkų parodą Čiurlinio galerijoje. Paveikslai neblogo, bet paėmus ir pavarčius katalogą, kur turėjo būti surašytos paveikslų autorės, iš poros tuzinų dailininkų savo tikra pavarde buvo įrašyta tik viena dail. Saulė Jautokaitė - Visos kitos buvo savo moteriškų pavardžių atsisakiusios. Ir daug kur kitur, net ir lietuviškoje veikloje, nebematyti moteriškų pavardžių. Ir nebesisugaudai žmogus, kur dingio mūsų moterys, merginos .... Kad anglų kalba šiuo požiūriu, palyginus su lietuvių kalba, yra menkesnė, neturi moteriškų pavardėlių formų tai mums nėra reikalo ja sekti. Panašių pavyzdžių būtų galima prirašyti visą jaučio skūrą.

Taigi labai gerai, kad mūsų pradėta labiau rūpintis lietuviškų papročių išlaikymu išeivijoje. Konkretus rezultatas: turime prieš akis naują knygą — „Lietuvos papročiai ir tradicijos išeivijoje“. Jos autorė, kaip knygos viršelyje ir tituline lape atspausdinta, yra Danutė Brazytė Bindokienė. (Labai gerai, kad ne D. Brazys Bindokas). Veikalas stambokas 364 puslapiai. Bet jų skaičius reiktų pusiau sumažinti, nes knyga išleista lietuvių ir anglų kalbomis. Tai alikta turint galvoje, kad yra nemaža mūsų išeivių, kurie jau lietuviškai silpnai kalba ar skaito, bet laiko save lietuviams ir nori laikytis lietuviškų papročių. Šį plačios amities veikalą išleido Pasaulio lietuvių bendruomenė. Anglišką tekstą parūpo Vita Matusaitis. Autorė padėjo ir keletas kitų bendradarbių. Tekstą paaiškina ir pagyvina iliustracijos, surištos su lietuviškais papročiais.

Lietuvių papročiai labai įvairūs ir jų labai daug. Daugiausia tai paprotinės normos, perduodamos šeimose iš kartos į kartą. Bet ir rašytinė literatūra gausi. Deja, ji išeivijoje daug kam buvo neprieinama. Taigi labai gerai, kad Danutė (rašytoja ir lit. mokyklos mokytoja) atliko didelį darbą, atrinkdama išeivijos lietuviams reikalingiausius papročius bei tradicijas, kuriuos dar galima taikyti šeimose, organizacijose, gyvenime. Autorė rašo: „Nesvarbu ar mums patinka, ar nepatinka būti lietuviams, savo tautinės kilmės pakeisti negalima, nes ji per tūkstančius metų suformuota tautos gyvenamojo būdo, aplinkos, papročių ir tradicijų. Visa tai lieka mūsų sielose įaugę net tada, kai tyčia ar netyčia iš savo tautinės grupės pasišaliname. Tautos charakteristika yra mūsų visų paveldėjimas. Jo negali sunaikinti nei gyvenamojo krašto kultūra, nei gyvenimo būdas, nei aplinka“. (21 psl).

Knygos kalba lengva, vaizdinga. Jos turinys suskirstytas į keturius pagrindinius skyrius: I. Kai kurie lietuvių kultūros bruožai. II. Tautinės šventės: III. Kalendorinės šventės: IV. Šeimos šventės. Visa tai pavaizduota gražiais aprašymais, patarimais, net giesmių bei dainų gaidomis.

Praktiški skyriai: Lietuviški mergaičių, berniukų, sulietuvinti krikščioniški vardai (328-331 psl). Šeimos, besiruošiančios krikštyti savo vaikus, kelti vestuves, švęsti šeimos, tautines, religines, kalendorines šventes, čia ras daugybę patarimų, kaip visa tai galma gražiai atlikti, laikantis lietuviškų papročių bei tradicijų. Ypatingai platus kūčių skyrius, netgi su jų valgių receptais. Čia kalėdinių giesmių tekstai su gaidomis.

Autorė Danutė ir leidėjai atliko didelį darbą, pateikdami lietuviškai išeivijai labai svarbų ir reikalingą veikalą. Išeiviams belieka imti į rankas, skaityti ir šiuo vadovėliu galima dažniau naudotis.

## Lietuvos Sąjūdis sveikina JAV-bes

Lietuvos Persitvarkymo sąjūdžio seimo taryba laišku pasveikino Jungtinių Amerikos Valstyvių prezidentą Bush o per jį ir amerikiečių tautą, švenčiančią 213-ąsias savo Nepriklausomybės dienos metines. Liepos ketvirtoji, rašo Sąjūdis laiške prezidentui Bushui, yra įžymi data visam pasauliui. Tą dieną paskelbtoji Nepriklausomybės Deklaracija tapo mūsų epochos lūkesčių - teisingumo ir laisvės simboliu. Lietuvos žmonės, kaip ir amerikiečiai, tiki, kad demokratija - tai tikrasis visų tautų saviraiškos kelias, vienintelis būdas tinkamai ginti žmogaus teisių įgyvę, laisvę ir laimę. Šį sveikinimą prezidentui Bushui Jungtinių Amerikos Valstybių Nepriklausomybės metinių proga pasirašė Lietuvos Persitvarkymo sąjūdžio atsakingas sekretorius Virgilijus Cepaitis. Sąjūdžio seimo tarybos pirmininkas, Vytautas Landsbergis, kaip žinoma, šiuo metu lankosi Jungtinėse Amerikos Valstybėse, kur numato išbūti ligi maždaug liepos 20-os dienos. LRTV

Published by Dr. Pranas Dauknyš  
18 Henry St., Kensington 3031  
President of the Lithuanian  
Catholic Federation

## Įvykiai

Australijoje iš kariuomenės sandėlių pavogta tiek ginklų, kad jų užtektų pradėti mažą karą, - skelbia „Australian“ VII.19. Per paskutinius 4 metus kariuomenės sandėliuose buvo įvykdyta 131 vagystė ir pavogta kulkosvaidžiai, šautuvai, revolveriai, durtuvai, sprogstamoji medžiaga, granatos, ašarinės dujos, prieštankiniai ginklai, tūkstančiai šovinių.

Brisbane. Liepos pradžioje paskelbtas Fitzgerald raportas dėl korupcijos plačiai tebedaidi australų spaudoje. Australijos Teisių Lygos „On Target“ biuletėnis rašo, kad šis raportas išnaudojamas suniekinti ankstesnį Queenslando premjerą Sir Bjelke-Petersen už tai, kad jis leido Queenslande japonų investicijas, priešinosi profesinių sąjungų savivaliavimui, „pažangiųjų“ švietimą stengėsi neįsileisti į mokyklas ir savo šeimos gyvenimą rėmė krikščioniškomis vertybėmis, tad pasaulietiškiem humanistam jis tapo atmata.

M askva. Vakarų Sibire apie 150,000 angliakasių ištisą savaitę streikavo Kuznetsky baseino regione, reikalaudami geresnių sąlygų, maisto, o butų laukia po lo - 15 metų ir vis jų nesulaukia. Tas angliakasių streikas netrukus persimetė ir į Ukrainos Donbaso kasyklas, ir čia reikalauja maisto. Spauda rašo, kad tokios plačios apimties streikas yra pirmasis nuo sovietų revoliucijos pradžios.

Izraelio prekybos ministras Ariek Sharon, anksčiau buvęs gynybos ministru, kuris su Izraelio armija 1982m. buvo įsiveržęs į Libaną, dabar liepos 18d. paskelbė, kad reikia nužudyti PLO - Palestinos Išlaisvinimo Organizacijos lyderį Arafatą. Izraelis jau keletą kartų bandė jį likviduoti, bet vis nepasisėkdavo, - praneša „Age“ VII.18.

V aršuva. Lenkijos seimas liepos 18d. tik vieno balso persvara perrinko generolą Jaruzelski sekančiais 6 metų prezidento kadencijai. Jis buvo vienintelis kandidatas į prezidentus, nes Solidarumas neįstengė išsatayti savo žmogaus.

Amerikoje keleivinis lėktuvas su 282 keleiviais ir 11 įgulos sugedo skrendant liepos 20d., lėktuvui netekus 2 motorų, stabdžių ir vairavimo galios, prie Iowa miesto aerodromo besileidžiant krito, užsidedę ir sprogo, gyvi išliko tik 183 keleiviai ir įgula.

Vatikanas formaliai užmezgė diplomatinis santykius su Lenkija, kai Popiežiaus du reikalavimai buvo išpildyti: legalizuoti Solidarumo profesinę Sąjungą ir pripažinti teisinį statusą Lenkijos Katalikų Bažnyčiai.

Paryžius. Septynių didžiųjų valstybių ekonominei konferencijai, kurią sudaro Amerikos Jungtinės Valstijos, Britanija, Prancūzija, Vakarų Vokietija, Italija, Japonija ir Kanada, Gorbačiovas iš Maskvos atsiuntė prašymą, kad ir Sovietų Sąjungą priimtų į savo tarpą. JAV prezidentas Bush mandagiai sovietams atsakė, kad toks prašymas yra per anksti, nes sovietų ekonomija yra labai blogoje padėtyje ir žiūrės, kaip toli sovietuose prasiverš laisvės siekimai. Prezidento Bush rekomendacija ši ekonominei konferencijai pažadėjo teikti pagalbą Lenkijai ir Vengrijai, „nes tautos siekiančios laisvės ir demokratijos užsitarnauja mūsų paramos“, - pareiškė prezidentas Bush.

## TEVIŠKES AIDAI

18 Henry St., Kensington, Vic. 3031. Tel. 376 7355  
LEIDŽIA AUSTRALIJOS LIETUVIŲ KATALIKŲ FEDERACIJA

Redaktorius Kazys Mioldažys. Korespondencijas, straipsnius, skelbimus, prenumeratas siųsti viršuje nurodytu adresu. Prenumeratos kaina metams \$25. Kituose kraštuose \$30. Atskiras numeris 50c. Skelbimai už skilties vieną cm. - \$1.50. Nuolatiniams skelbėjams daroma nuolaida. Už skelbimų turinį neatsakoma. Redakcija straipsnius ir korespondencijas taiso savo nuožiūra.

# Komunizmas, kapitalizmas ir mūsų laisvė

Rašo Dr. Jonas Kunca

Dar vos prieš dešimt metų buvo apšaukiami netikrais pranašais tie pavieniai balsai, kurie spėjo netolimą komunizmo bankrotą. Marksizmas buvo laikomas revoliucine idėja, kuri neišvengiamai sunaikins kapitalizmą ir demokratine santvarką, kurios užuovėjoj biznierių ir fabrikantai susikrovė bilijonus eksploatuodami darbo klasę. Kairiųjų pažiūrų žmonės buvo laikomi progresistais sugebančiais pramatyti šviesesnę žmonijos ateitį marksistinėj santvarkoj. Ne vien Maskvos propaganda, bet šimtai tūkstančių profesorių ir mokslo žmonių laikė marksizmą nemirtinga ideologija.

Deng, o vėliau Gorbačiovo pareiškimai apie marksistinės sistemos ydas nustebino ir pribloškė komunizmo fanatikų kadrus. Norint nenorint jie turėjo pažūrėti kritiškiau į savo ikšiolinį įsitikinimą ir su išgąščiu konstatuoti, kad jų būta žiauriai apsirakta. Marksizmas pasirodė esąs ideologinio naivumo ir Maskvos propagandos padarinys visiškai nesiderinąs su žmogaus prigimtim ir dėl to neįgyvendinamas. Markso filosofija staiga neteko *raison d'être*. Marksizmas, pretendavęs į amžinumą, staiga pasimirė.

Tiek Maskvai, tiek Bejing tiek ir viso pasaulio marksizmo garbintojams dabar sunku viešai priimti šį faktą. Taigi, iki šiol jie neskelbia tos mirties ir, aišku, dėsia su laidotuviu, kol apstulbusios masės apsispręs su įvykusia nelaime. Nežiūrint Gorbačiovo kalbų apie „perestroiką“, jis jau žino, kad sovietinė, atseit marksistinė, sistema turi būti pašalinta. Dalinės reformos, kurios negalės išspręsti sunkios ekonominės padėties problemos, yra beviltiškas bandymas nutęsti skaudų marksizmo laidotuvių momentą.

Yra likimo ironija, kad marksizmo vietą užima kapitalizmas, kurį Leninas, Stalinas ir kiti Kremliaus vadai buvo prisiekę palaidoti. Demokratinis kapitalizmas, nors ir nėra ideali sistema, bet ji yra žymiai artimesnė žmogaus prigimčiai, nes garantuoja asmens laisvę, nuosavybę ir duoda jam progą parodyti savo iniciatyvą visose srityse. Tinkamai praktikuojama ji apsaugo pilietį nuo skurdo. Demokratinio kapitalizmo kraštai yra pasiekę aukščiausią gyvenimo lygį. Tai įrodo šitos sistemos pranašumą. Pats demokratinis kapitalizmas turės prisitaikyti prie naujos pasaulio padėties. Technologinė paskutinio pusšimtmečio revoliucija atnešė daug gero: patobulino industriją, susisiekimą, žinių perdavimą, pakėlė medicinos lygį, surado būdą atominės energijos vartojimui ir praplėtė žmogaus visatos pažinimą. Bet progresas atnešė ir naujų problemų, kurios išeina už atskirų kraštų interesų ribų, kurios rūpi visai žmonijai: gamtos apteršimas, didėjantis žmonių skaičius, kuris galėtų perviršyti mūsų planetos galimybių ribas. Dėl to demokratinis kapitalizmas yra priverstas spręsti šitas bendras problemas per tarptautinius susitarimus. Taigi jis pamažu įgauna internacionalinę formą.

Demokratinis kapitalizmas sugeba išspręsti socialines problemas žymiai geriau už

darbininkų „gynėją“ - marksizmą. Demokratinį kraštų ligonius, bedarbiai ir pensininkai yra nepalyginamai geriau aprūpinti negu sovietų ar kiniečių tų pačių kategorijų piliečiai. Mums lietuviams šitie klausimai yra įdomūs, nes jie surišti su mūsų tautos ir valstybės ateitimi.

Marksizmo mirtis reiškia rusų imperijos suirimą, taigi ir mūsų krašto išsilaisvinimą. Esame irimo pradžios procese, kuris negalės ilgai užsitęsti dėl ekonominių sunkumų didėjimo ir dėl nacionalizmo pasireiškimo nerusiškose respublikose. Dabartinį bendro sąmyšio periodą privalom išnaudoti kuo protingiau. Neužtenka nepaliaujant reikalauti laisvės atstatymo. Jau laikas skubiai pasiruošti savystoviam gyvenimui tą laisvę atgavus. Kol kas nėra tinkamų sąlygų užsienio kapitalų investacijai, paskolų gavimui ir naujos industrijos kūrimui. Tik neturim užmiršti, kad mūsų valstybei reikės paruoštų žmonių

naujai industrijai, moderniškiesiems žemės ūkiui, užsienio prekybai, universitetų standartų pakėlimui, administracijos pagerinimui ir sveikatos priežiūrai. Juos, kai esu minėjęs kituose straipsniuose prieš kurį laiką, dabar reikia skubiai paruošti siunčiant tinkamus asmenis specializuotis į geriausius Vakarų pasaulio centrus. Turėdami paruoštus įvairiausių specialistų kadrus, paskubinsim mūsų valstybės progresą mažiausiai vienu dešimtmečiu ir sutrumpinsim dabartinį mūsų žmonių skurdą. Kodėl šitas vienas iš svarbiausių klausimų, dar nėra sprndžiamas? Gal dėl nesupratimojo svarbumo. O gal jis atrodo per daug prieinamas ir per lengvai įvykdomas?

Siomis dienomis Amerikoj ir Europoj lankosi Lietuvos Sąjūdžio pirmininkas. Mūsų veiksmams yra gera proga su juo aptarti šį skubų reikalą ir be vilkinimo pradėti vykdyti.

Išėjimą čia galėtų, ir manau tikrai padarytų, didelį ir reikšmingą darbą savai tautai.

## Austrijos katalikų žinių agentūros pasikalbėjimas su Vilniaus arkivyskupu Steponavičium

Kaip jau esame minėję, šio mėnesio viduryje Lietuvoje lankėsi Austrijos katalikų delegacija, kuri Lietuvos vyskupam įteikė Austrijos katalikų dovaną: jau išspausdintus lietuviško Naujojo Testamento egzempliorius. Netrukus bus išspausdinti ir kiti egzemplioriai - iš viso 150 tūkstančių - ir išdalinti tikintiesiems Lietuvoje. Drauge su delegacija atvykęs Austrijos katalikų spaudos agentūros korespondentas šiomis dienomis paskelbė pasikalbėjimus su kardinolu Vincentu Sladkevičium ir Vilniaus arkivyskupu Julijonu Steponavičium. Vakar atpasakojome agentūros pasikalbėjimą su Lietuvos kardinolu. Šiandien susipažinkime su arkivyskupo Steponavičiaus agentūrai pateiktomis informacijomis.

Arkivyskupas atkreipė dėmesį į tai, kad sovietinės įstaigos yra daug ką pažadėjusios, bet iki šiol dar tik nedidelę dalį tų pažadų yra išpildžiusios. Lietuvos katalikai nori, kad įstatymais būtų pilnai užtikrinta religinė laisvė ir kad tie įstatymai derintųsi su demokratiniais principais, su Jungtinių Tautų Organizacijos priimta Visuotine žmogaus teisių deklaracija ir su kitais tarptautiniais susitarimais. Arkivyskupas Steponavičius apgailestavo, kad kai kurie nauji įstatymų projektai nepaiso visuotiniai priimtų demokratijos ir tarptautinės teisės principų. Jaunimo auklėjimas yra kitas didelis Bažnyčios rūpestis. Bažnyčia dar neturi juridiškai užtikrintų sąlygų religiniam vaikų ir jaunimo auklėjimui. Po beveik 50 metų užtrukusių persekiojimų daugelis yra pasidavę abejingumui. Kunigai ir pasauliečiai deda visas pastangas, kad vaikai ir jaunimas būtų katekizuojami šeimose, bažnyčiose ir atgimstančiose organizacijose. Lietuvos sostinėje iš 23-jų uždarytų bažnyčių dar tik dvi yra grąžintos tikintiesiems. Kitų keturių bažnyčių grąžinimas yra dar

tik planuojamas, - pažymėjo arkivyskupas Steponavičius. Grąžinamų bažnyčių atnaujinimas pareikalauja didelių lėšų, kurių Bažnyčiai labai trūksta. Vilniaus arkivyskupas pažymėjo, kad šiandien Lietuvos katalikams yra labai aktualu atgauti senąsias, valstybės nusavintąsias knygas bei laikraščių leidyklas ir spautuves. Prieš karą Lietuvoje buvo 32 katalikiški periodiniai leidiniai. Šiandien vienintelio katalikiško laikraščio „Katalikų pasaulis“ iki šiol tegalėjo išeiti tik keturi numeriai. LRTV

## Solženitsino „Gulago salynas“

Oficialioji sovietų Rašytojų Sąjunga pasisakė už tai, kad Sovietų Sąjungoje būtų atspausdintas garsusis rašytojo Aleksandro Solženitsino veikalas „Gulago Salynas“. Spaudos agentūrų žiniomis, „Gulago Salynas“ ištraukas iš pradžių dalimis spausdina sovietų literatūros žurnalas „Novi Myr“. Numatoma, kad žurnalas pateiks penkis knygos skyrius. Vėliau, galbūt bus pradėti spausdinti ir kiti Aleksandro Solženitsino veikalai. „Gulago Salynas“ buvo pirmą kartą atspausdintas Vakaruose. Jame Solženitsinas nepaprastai vaizdingai aprašo sovietinio režimo represinę politiką, politiniais ir ideologiniais sumetimais, įkalintų asmenų patirtas baisias kančias sovietų darbo stovyklose. Už romano autorystę, Solženitsinas buvo apskelbtas sovietinės valdžios ideologiniu priešu, įkalintas, vėliau, atėmus iš jo sovietinę pilietybę, buvo priverstas išvykti į Vakarus, kur ir dabar tebegyvena Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Vakaruose jis buvo visuotiniai pripažintas kaip vienas žymiausių šiuolaikinių rusų rašytojų ir 1970-ais metais jam buvo paskirta Nobelio literatūros premija. LRTV

## Kunigai kankiniai Budavonės miškelyje

1941-ais metais birželio 22 diena, ką tik prasidėjus sovietų-vokiečių karui, Budavonės miškelyje, Vilkaviškio rajone, sovietai žiauriai nukankino tris kunigus: Vilkaviškio kunigų seminarijos profesorių kunigą Justiną Dabrila, parapijos kleboną kunigą Vaclovą Balsį ir Marijampolės gimnazijos kapelioną kunigą Joną Petriką. Jų mirties vietoje 1942-ais metais buvo pastatytas paminklas, kuris, tačiau, buvo sugriautas '46-ais metais. Dabar trijų žiauriai nužudytų kunigų atminimui skirtas paminklas Budavonės miškelyje yra vėl atstatytas ir buvo pašventintas birželio 24-tąja, dalyvaujant apie dešimt tūkstančių žmonių. Po paminklo pašventinimo, šventas Mišias už trijų nukankintų lietuvių kunigų sielas koncelebravo Vilkaviškio vyskupijos apaštalinis administratorius vyskupas Zemaitis ir kunigas Sigitas Tamkevičius, kuris Mišjų metu pasakė pamokslą. Prie paminko įvyko taip pat mitingas, kurio metu kalbėtojai pasisakė už žmogaus dvasinį atgimimą, prieš Lietuvos okupaciją ir lietuvių tautos genocidą.

Pagal gautas informacijas, tą pačią birželio 24 dieną buvo iškilmingai paminėtos Rainių miškelio, Telšių rajone, tragedijos 48-osios metinės. 1941-ais metais, naktį iš birželio 24-osios į 25-ąją, čia buvo sovietų nukankinti iš Telšių kalėjimo atgabenti 73 politiniai kaliniai. Tragedijos metinių minėjime dalyvavo apie 20 tūkstančių žmonių, suvažiuusių iš visos Lietuvos. Mišias už nukankintųjų sielas Telšių katedroje aukėjo vietos vyskupas Antanas Vaičius. Po pamaldų įvyko eiseną link buvusio miesto kalėjimo, dabar muzikos mokykla, kur buvo žvėriškai kankinami žmonės. Čia buvo padėtos gėlės, atidengta memorialinė lenta kalėjimo aukom atminti. Toliau eiseną nužygiavo į centrinės Telšių kapines, kuriose yra palaidoti Rainių miškelio kankiniai. Čia taip pat buvo padėtos gėlės, tylos minute pagerbti žuvusieji. Pagaliau, žmonių eiseną pasuko link Rainių miškelio, už maždaug keturių kilometrų nuo Telšių, kur buvo pašventintas būsimos koplyčios kertinis akmuo.

## Pasninkas ir malda už kinų jaunimą

Praėjus lygiai vienam mėnesiui nuo kinų studentų žudynių Pekine, italų katalikų organizacijos Romoje surengė pasninko ir maldos budėjimą, juo išreiškiant savo solidarumą kinų jaunimui, kurio laisvės ir demokratijos ilgesys buvo nusloptinas žiauriomis smurto priemonėmis. Pasninko ir maldos budėjimo metu Romos švento Roberto Bellarmino bažnyčioje, buvo išklausyti keli trumpi pranešimai apie kinų kultūrą, buvo perskaitytas Pekino studentų parengtas manifestas už laisvę ir pademonstruotas dokumentinis filmas apie Pekine įvykusias demonstracijas ir jų represavimą. Budėjimo dalyviai vėliau su fakelais nužygiavo prie Kinijos ambasados, įteikdami pareiškimą, kuriame kinų valdžia kviečiama nevykdyti mirties nuosprendžių demonstracijų rengėjams ir neslopinti laisvės reikalavimų. RG

# Iškilmės Vilniaus universitete

Valdas Adamkus brangus mūsų mokslo šeimos narys

Prof. Dr. Česlovas Kudaba

Greit prabėjo 10 metų nuo kilnios mūsų kultūros ir mokslo datos - Vilniaus universiteto 400 metų sukakties minėjimo. Nepaisant stagnacinio užtemimo, mažų išgalių ir anuomet šventėme iškilniai. Ir tuo metu tai buvo tautinė šventė, ką tada pajuto visa Lietuva. Deja, daug ko trūko anuomet. O būtent užtarnautų nuopelnų pripažinimo tiems, kuriuos pats Universitetas jau tada matė ir pasirinkti galėjo. Deja, ne viską galėjo. Tad šių metų - 410-ties Almae Matris minėjimas - tarsi didžiosios datos atliepis. Gražiausias ir prasmingiausias šiandieninės šventės aktas - naujų Universiteto Garbės daktarų įmatrikuliacija. Tarp trijų (lenkas C. Olchas ir vokiečių K.V. Vinteris) mūsų tautietis Valdas Adamkus. Tai jau seniai mūsų (greit 20 metų) universitete žinomas žmogus įžymus ekologijos specialistas, pasiekęs neabejotinų mokslinės minties sprendimų daug laimėjęs organizacinėje veikloje ekologijos naudai, nuveikęs ženklių darbų tautos kultūros labui.

Iškilmės universitete prasidėjo sukakties išvakarės dieną, susirinkus visiems į mokslinę konferenciją, kurioje išklausti pranešimai skirti universiteto istorijai. Ta proga Mokslo muziejuje atidaryta jubiliejinė ekspozicija. Konferencijoje atidesnio dėmesio susilaukė tų mokslininkų primintieji darbai, kurie visuomeninių santykių demokratiškumą kėlė dar XVIII a. Tautinio atgimimo sąjūdžio nuotaikoje istorijos kaip mokytojos pavyzdžiai žadina naujos prasmės pajautą, poreikį istoriją nuolat turėti kaip patarėją ir užtarėją, ypač ieškant naujų kelių į ateitį. Tokios mintys lydėjo klausantis kartu su p. Valdu Adamkumi konferencijos referatų.

Šį kartą mūsų garbingam svečiui viešint nemaža valandų leidome kartu, kaip visada šalia jo matėme daugelį vienmečių, artimų dar nuo šviesios vaikystės, mokslo metų. Jo apsilankymams visada sukviečia ir mus čia vietinius gražiam pabendravimui. Man gi, su pasitenkinimu tai pasakysiu, teko išties maloni ir brangi proga būti pristatančiuoju asmeniu per pagrindines iškilmes. Kažkas juokaudamas pavadino krikštateviu.

Daktarų inauguracinės iškilmės prasidėjo Vilniaus universiteto įkūrimo sukakties dienoje, balandžio 1 d. 15 val. po pietų. Prasidėjo Didžiajame Universiteto kieme, iškilmingu memorialinės atminties pagerbimu. Sustota prie vardų, įrašytų rūmų sienose, padėtos gėlės, pabūta tylos susikaupime. Iškilmių ritualas taip pat buvo patrauklus, nes jame laikytasi tai progai nusistatytų tradicijų. Beje, Aula, kurioje tas vyko, labai kilni: baltos kolonos, čia dirbusių žymiausių mokslininkų biustai, vargonai. Lotyniškos oracijos, vargonų monumentiniai įtarpai. Prasidėjo būsimų daktarų pristatymas Universiteto senatui, kad galėtų priimti sprendimą. Pirmuoju buvo p. v. Adamkus, kurio asmenį, t.y. jo inžinerinį, organizacinį ir visuomeninį indelį į kultūrą ir mokslą, nuopelnus Universitetui ir Lietuvai nušviesti turėjau garbės.

Senatas aukštai įvertino tai, jog p. V. Adamkaus skelbtuose



Naujasis garbės daktaras Valdas Adamkus perišamas garbės juosta ...  
G. Kudabos nuotr.

darbuose, kurių per 100, gvildenami mokslinės minties, inžinerinės srities teorijos klausimai skirti hidrochemijos klausimams vidaus vandenyse; darbuose pasekama cheminių medžiagų, kurios nuolat iš įvairiausių gamybos šaltinių paskleidžiamos, įterpiamos dirvose, atsiduria požemio ir paviršiaus vandenyse migracija, pasekmės; dalis tų medžiagų į vandenį patenka iš oro. Paskirta daug dėmesio vidaus eutrofikacijai stabdyti, teorinių, inžinerinių vandenų apsaugos sprendimų gerinimui. Buvo paminėti V. Adamkaus nuopelnai gelbstint tokį visoje Žemėje unikalų gamtos kompleksą - Didžiuosius ežerus, už kuriuos jam JAV-jose paskirti didelį apdovanojimai. Apdovanojimų p. V. Adamkus pelnė daug. Praėjusiais metais

Lietuvoje jam už nuopelnus Lietuvos gamtos apsaugai paskirta T. Ivanausko premija. Nežiūrint „garbingo aukso“ ir diplomų, nei kiek neabejoju, žinodamas V. Adamkų kaip žmogų ir įdėjų brolių, šis Tėvynės Universiteto garbės daktaro diplomą - aukščiausias pripažinimo žymuo.

Po šio pristatymo Universiteto Senato nariai išklause lotynų kalba surašytą diplomą, suteikiantį p. Valdui Adamkui Doctor Honoris Causa. Senato nariai balsavimu jį patvirtino. Diplomą įteikė jį pasirašiusis Magnificencia Rektorius J. Kubilius. Skambėjo vargonai, Gaudeamus, kitos patriotinės giesmės. Draugai nuoširdžiai sveikino. Daktaras V. Adamkus pasakė gražią padėkos kalbą.



Toronto tautybių savaitėje "Karavane" dalyvavo ir lietuviai su "Vilniaus" paviljonu, kuriame meninę programą tarp kitų atliko ir dainininkai iš Australijos - VIRGINIJA ir ARVYDAS BRUOŽIAI Nuotr. B. Tarvydo

## Sukurkime lietuviškas šeimas

Dar 1949m. Pasaulio Lietuvių bendruomenė paskelbė Lietuvių Charta, kurioje rašoma: „Šeima yra tautos gyvybė. Lietuvis kuria lietuvišką šeimą“.

Deja sukurti lietuvišką šeimą ne kiekvienam lengva.

Tam gali padėti Vilniaus Santuokų rūmuose esantis psichologinio konsultavimo kooperatyvas Nr. 20 S. Šalia konsultacijų šeimos klausimais kooperatyvo darbuotojai padeda ir norintiems sukurti šeimą. Jų parengtus vedybinius skelbimus spausdina „Reklamos“ laikraštis ir „Buities“ žurnalas. Patirtis liudija, jog vedybiniai skelbimai puikus būdas sukurti šeimą. Didelė dalis pasiskelbusių apšvedo ar išteka.

Taigi norintys susipažinti su žmogumi, kuris vėliau galėtų tapti gyvenimo draugu gali atsiųsti savo skelbimą.

Skelbimą siųsti adresu: 232600 Vilnius, K. Kalinausko 21 „Pažinčių tarnybai“. Geriausia būtų jei skelbimas būtų parašytas ne ranka, o spausdinimo mašinėle. Jo apimtis neturėtų viršyti 70 žodžių.

Kooperatyvas už kiekvieną skelbimą sumoka laikraščio ar žurnalo redakcijai 30 rublių. Tautiečiams, gyvenantiems užsienyje, šių pinigų mokėti nereikia. Juos jie gali pervesti TSRS Ekonominių ryšių su užsieniu banko Lietuvos respublikimiam skyriui kodas 800142 sąskaitos Nr. 70200001 Lietuvos kultūros fondui Vilniaus pilių atstatymui.

Taip ir Vilniaus pilis atstatysime, ir lietuviškas šeimas sukursime.

Kooperatyvo Nr. 20 S pirmininkas, psichologijos mokslų kandidatas G. Navaitis

## Akademikas A. Sacharovas apie Sovietų Sąjungą

Zymusis rusas žmogaus teisių gynėjas ir dabar liaudies deputatas, akademikas Andrei Sacharovas, kalbėdamas Londone karališkame tarptautinių reikalų institute, blaiviai aptarė dabartinę sudėtingą padėtį Sovietų Sąjungoje, drauge įspėdamas Vakarų susilaikyti nuo per didelio optimizmo vertinant Gorbačiovo vykdomą pertvarkos politiką ir ja akiai nepasitikėti. Sacharovo įsitikinimu, Sovietų Sąjunga dabar yra kryžkelėje, ateitis tebėra neaiški ir dar negalima atmesti galimybes, kad konservatoriai sustabdys naująjį politinį kursą. Dėl to nebūtų tikslu, kalbėjo Sacharovas, jei Vakarai dabar per plačiai atsivertų Sovietų Sąjungai. Reikia palaukti esminių politinių reformų pravedimo Sovietų Sąjungoje. Jas betgi galėtų sutrukdyti besaikis ekonominės pagalbos tiekimas sovietam. Sacharovo įsitikinimu, šiuo metu Vakarų pagalba Sovietų Sąjungai yra kaip vandens pilimas į smėlį. Sacharovas savo kalboje labai kritiškai išsireiškė apie komunistinę sistemą. Jis pažymėjo, kad Sovietų Sąjunga yra viena iš paskutinių, jei ne pati paskutinioji kolojinė valstybė pasaulyje, kad komunistinis režimas per 72-ejus metus pareikalavo dešimčių milijonų žmonių aukų ir privedė kraštą prie visiško ekonominio brankroto, socialinės krizės, sunkiai išsprendžiamų tautinių problemų. Jei visa tai nebus išspręsta, pažymėjo Sacharovas, Sovietų Sąjunga neišvengiamai sužlugs. Sussex ir Oksfordo universitetai šiomis dienomis Sacharovui suteikė garbės daktaro laipsnius. Akademiką priims britų ministrė pirmininkė Thatcher.

Egipto piramidžių užrašuose ir graikų mitologinėse legendose skelbiama, kad prieš daugelį tūkstančių metų, mūsų žemė buvo apgyventa ir žmonės buvo aukštos civilizacijos, bet dėka perdidelės pažangos jie patys save ir savo žemę sunaikino.

Indijos seni Hindusų sanskrito rašti irgi panašiai rašo; kad viena kartą žemėje buvo pasiekta aukštos civilizacijos, bet ne visi tai naudojo geram tikslui. Ten rašoma kad viena kartą žemėje siautė ugnis ir tik tie išliko, kurie buvo apsilikę baltais rūbais ir upėje nusiplovė ugnies pelenų dulkes.

Skaitant tai atrodo kažkas panašu į atominę katastrofą. Balti rūbai ir dabar sualiko radiaciją ir vanduo nuplauna apkrėstas dulkes. Jau tokia yra žmogaus prigimtis, kad jis visada nepasitenkina tuomi ką jis turi, bet vis nori ir ieško daugiau negu jam reikia. Jeigu jis pats nepajėgia pagerinti savo buklę, tai stengiasi nugalėti už save silpnesnį ir pasisavinti jo žemę ir turtus, todėl iškyla priepaūda ir kruvini karai.

Amerikai ir Sovietų Rusijai turint baises atominius ginklus, karas yra nebeįmanomas, bet už tai nebėra kam, kas galėtų padėti išsilaisvinti pavergtosioms tautoms iš sovietines ir ten legalizuotos vergijos.

Sekdami užsienio spaūdą ir tarptautinės žinybos pranešimus, matome, kad ne vien tik atominiai ginklai gali sunaikinti žemę ir jos gyventojus, bet ir per daug didelis žemės turtų naikinimas, vandenių užteršimas ir oro apnuodijimas.

Tilžėje yra didžiulės celiuliozės ir plastikinių gaminių įmonės. Įvairūs cheminiai mišiniai ir tų įmonių atliekos, bei miesto nevalyta kanalizacija eina tiesiai į Nemuną, kuris visus nešvarumus neša į Kuršių marės ir Baltijos jūrą. Sakoma, kad dabar net kojas nusiplauti marių vandenyje yra pavojinga, o prieš karą Kuršių marės ir Neringa buvo gražiausia

## GAMTOS KERŠTAS

vieta atostogoms ir žuvavimui.

Po pereito karo Gardinas padidėjo tris kartus ir mūsų Alytus taip pat pagausėjo gyventojų skaičiumi maždaug keturis kartus. Didėjant gyventojų skaičiui, reikėjo didinti fabrikų skaičių, kad žmonės turėtų darbo ir duonos. Dabar Gardino ir Alytaus nevalyta kanalizacija ir fabrikų chemines atmatos plaukia Nemunu į Kauno marias, kurios greitu laiku jau bus užterštos ir pasidarys „negyvos“.

Prie Mažeikių, pastatytos didelės naftos rafinerijos ir alyvos šalutinių produktų gamyklos. Tų įmonių užterštas vanduo plaukia Ventos upe į Baltijos jūrą. Nors tų įmonių vadovai Tiesoje ir tvirtina, kad jie tik išvalytą vandenį leidžia į Ventos upę, bet visi žinome apie rusų rūpestingumą ir jų technikos „pažangumą“.

Londono dienraštis The Daily Telegraph perdavė savo korespondento iš Suomijos įspėjantį pranešimą apie Baltijos jūros ir Pabaltijo kraštų žemės užnuodijimą. Šią žinią pakartojo liepos 6 d. ir Adelaidės dienraštis The Advertiser, todėl žinių tikrumu nėra jokios abejonės. Suomiai turi didelius miškų turtus, kurių dalį paruošia eksportui. Pori mieste esančios celiuliozės ir popieriaus gamybos įmonės, kasmet paleidžia 80,000 tonų Sulphato rūgšties ir 50,000 tonų įvairių kitų labai nuodingų mišinių į Baltijos jūrą. Nuo jų neatsilieka ir švedai.

Leningrado miesto, kuris dabar jau turi virš keturių milijonų gyventojų nevalyta kanalizacija ir fabrikų atliekos plaukia Nevos upe tiesiai į Baltijos jūrą ir nuodija Suomų įlankos vandenį. Patikrinus iš Leningrado į Baltijos jūrą tekančių vandenį vienas rusų mokslininkas Ivan Blokov sako; kad tas užterštas vanduo turi nuodingų bakterijų 1,000 kartų daugiau, negu

Albinas Pocius

tarptautiniai leistina, tačiau oficialus Leningrado miesto ir valdžios pareigūnai tvirtina, kad maudytis tokiame vandenyje esą nepavojinga. Žinoma valdžia nenorėdama parodyti savo apsilėidimą visada slepia tikrus davinčius. Jie mokėjo gerai muslėpti Černobilio katastrofos padarinius ir klaidino apie Jonavos nelaimę, nenorėdami pasakyti, kad ten buvo gaminamos netik žemės ūkio chemines trąšos, bet ir nuodingos dujos, kurias naudojo Gruzijoje malšinant Tbiliso demonstracijas.

Estijoje, netoli Talino yra viename uoste rusų povandeninių laivų bazė. Tų laivų atominius reaktorių valo politiniai kaliniai be jokių apsauginių rūbų. Išvalytų reaktorių degėsiai ir vanduo verčiami tiesiai į Baltijos jūrą.

Estai turi didelius kiekius alyvai gaminti tinkamos anglies. Rusai iš jos daro naftą, o atliekas naudoja elektros stočių garo katilų kūrenimui. Tos visos įmonės, kas metai į orą išmeta 380,000 tonų Sulphuro dioksido, kuris užteršia orą 10 kartų daugiau negu yra leistina. Tų fabrikų dūmai turi savyje radioaktyvinių medžiagų, švino dulkių, gyvsidabrio (mercury) ir kitų metalinių priemaišų. Jos patenka į plaučius ir ten pasilieka, nuodijamos kvėpavimo organus. Netolis Narvos šiais metais vienoje estų vaikų ligoninėje net 300 vaikų prarado plaukus. manoma, kad tai radioaktyvinis apsinuodijimas. suaugusieji serga vėžio ligomis tris kartus daugiau kaip prieš karą.

Lenkai iš Dancigo fabrikų irgi teršia Baltijos jūrą. Nuo jų neatsilieka ir Rytų Vokietija. Vakarų Vokietija daugiau išvalo savo fabrikų dūmus, bet už tai jie su danais labai daug naudoja azotinių trąšų žemės ūkyje ir į Baltijos jūrą plaukia nitrogeno nuodinga tarša.

Per daug naudojant Cheminių trąšų netik laukai ir upelių vanduo apsinuodija, bet javai su laiku išsigimsta ir duona pasidaro nebemaistinga arba net kenksminga sveikatai.

Australijos ūkininkai, kurie augina kviečius, norėdami padidinti dirbamos žemės plotą, iškirto visus medžius Vimmeroje prie Horsham ir Pietų Australijoje prie Port Augusta ir Port Lincoln. Pereitais metais kilusios audros nunešė visą derlingos žemės paviršių ir laukus pavertė į dykumą. Dabar ūkininkai prašo, kad valdžia jiems padėtų vėl apšodinti medžiais jų laukus. Taip gamta keršija žmogui už jos žalojimą.

## Kreipimasis į visus mūsų išeivijos lietuvius

Lietuvoje atliekamas labai svarbus darbas. Speciali komisija, veikianti prie Lietuvos Mokslų Akademijos, renka duomenis apie Sibiro tremtyje, kalėjimuose ir lageriuose be kaltės atsidurusius Lietuvos gyventojus ir apie tuos, kurie tame gencido pragare mirė arba buvo nužudyti.

Komisija iš įvairių Lietuvos vietų jau gavo dešimtis tūkstančių laišku, kurių visuma tiesiog stulbina savo unikalumu. Pavieniai laišukai gaunami ir iš Amerikos bei Kanados. Visa tai yra neįkainojamas turtas Lietuvos okupacijos istorijai ir mūsų tautos kankinių atminimo įamžinimui.

Renkami duomenys ir apie tų nusikaltimų vykdytojus. Sudarytoji vyriausybė komisija tiems nusikaltimams tirti jau išskėlė eilę baudžiamųjų bylų.

Ar mes galime pasilikti abejingi tokiame svarbiame reikale? Išeivijoje nėra nei vieno lietuvių, kuris savo turimomis žiniomis negalėtų praturtinti šį mūsų tautos tragiškos lemties archyvą. Pagaliau, padaryti įrašą į tuos Lietuvos istorijos puslapius yra kiekvieno mūsų pareiga, nes ten „liaudies priešais“ buvo laikomi ir tie, kurių gimines ir draugus karo sukuriai nubloškė į Vakarų.

Visi kviečiami atsakyti į sekančius anketos klausimus apie jums žinomas okupacijos ir teroro aukas:-

1. Pavardė, vardas, tėvo vardas;
2. Gimimo metai ir vieta;
3. Socialinė padėtis iki tremimo, arešto;
4. Iš kur ištremtas? Kur suimtas?
5. Kada ištremtas, suimtas?
6. Ištremimo, įkalinimo vietos;
7. Ar palaikė ryšius su Lietuva?
8. Kada į Lietuvą sugrįžo ir iš kur?
9. Ar buvo trugdymų sugrįžimui, darbo ir buto gavimui?
10. Mirimo data ir vieta;
11. Jeigu reabilituotas, tai kada?
12. Kitos žinios, kurias norėtumėte pateikti.

Anketiniai duomenys kiekvienam asmeniui užpildomi atskirai. Nurodykite ir savo adresą.

Laiškus su atsakymais į šios anketos klausimus siųskite sekančiais adresais:- Dr. Mečys Laurinkus, MA Sociologijos ir teisės institutas, 232600, Vilnius, Mičiurino gt. 1/46. Dr. V. Skuodis, Lithuanian Research and Studies Centre, 56th Street and Claremont Avenue, Chicago, IL 60636.

Siųsdami laiškus į Lietuvą, jų kopijas atsiųskite ir į Lituanistikos tyrimų ir studijų centą.

Siame svarbiame reikale kviečiami parodyti pavyzdį Pasaulio Lietuvių Bendruomenės bei jos kraštų valdybos ir įvairios kitos išeivijos lietuvių organizacijos.

Vytautas Skuodis  
LTSC mokslinis bendradarbis

## „Fighters for Freedom“

Visi žinome, kokio populiarumo susilaukė Juozo Daumanto knyga apie lietuvių partizanų veiklą Lietuvoje. Pats buvo šaunus partizanas, laisvės kovotojas, prasimušęs į Vakarų ir paskui grįžęs kovoti dėl Lietuvos laisvės ir tose kovose žuvęs.

Lietuviškosios knygos Partizanai išėjo trys laidos. Knyga buvo išversta į anglų kalbą ir išleista 1975 m. Ją išleido tada Stepo Zobarsko vadovaujama Manyland Books leidykla, leidimą parėmė dr. Nijolė

Brazenas-Paronetto.

Angliškoji laida irgi susilaukė gero pasisekimo. Ji buvo palankiai įvertinta, susilaukė pasisekimo žurnalistų ir politikų tarpe. Knygos laidai išsisėmus, tos pačios dr. Nijolės Bražėnaitės-Paronetto rūpesčiu išleista antroji laida, išleido the Lithuanian Canadian Committee for Human Rights 1988. Spausdinta Toronte.

Knyga labai gerai parengta, sudėta partizanų nuotraukų, žemėlapių, kur vyko didžiosios kautynės, viršelyje įdėta partizanų būrelis, kuris palydėjo Daumantą į Vakarų.



Dr. NIJOLĖ BRAŽĖNAITĖ, didvyrio mirėni žuvusio partizanų vado Juozo Daumanto našlė



Juozas Daumantas, autorius knygos „Fighters for Freedom“, knygos rašymo metu.

### Lietuvoje privatus ūkiai

Seimas priėmė įstatymą, pagal kurį nuo rugpjūčio ūkininkai galės visam laikui išsinuosti ūkius iki 125 akrų žemės ir tokius ūkius po savo mirties palikti savo vaikams. Dauguma ūkių bus grąžinti jų buvusiesiems savininkams. Ūkininkai galės saugoti darbininkus. Seimo nariai mano, kad iki metų galo susidarys daugiau nei 100 privačių ūkių.

## Solistas Vaclovas Verikaitis - Adelaidėje

Kada senatvė daugelį iš mūsų įstumia į šiltas šlepetes ir prirakina prie televizoriaus, arba laiko perteklių užmušinėja tuščiavidurių pensininkiškų pramogų beprasmybe, reikia ypatingai pasidžiaugti Australijos lietuviais ramovėnais, kurie, ypač Adelaidėje, daugeliu atvejų parodė, kad jie iš kultūros barų nedezertyravo prie pokerio mašinų, kad lietuviškoje veikloje jokio vaidmens nevaidina pensininkiškas amžius, kad - jis savo atidirbo - gali tik kiti pasakyti nešamam tautiečiui į kapus.

Vienas iš tokių vertingų ramovėnų žingsnių yra solisto V. Verikaitis iškvietimas iš Kanados, kurio koncertas Adelaidėje įvyko liepos 16d. Lietuvių namuose. Įžanga į koncertą buvo padaryta šv. Kazimiero bažnyčioje jam pagiedojus sekmadienio mišiose.

Nors popietiniai koncertai netenka intymios vakaro nuotaikos, bet solisto pasiklausyti susirinko gražus būrys. Koncertą trumpu žodžiu atidarė „Ramovės“ Adelaidės skyriaus pirm. V. Vosylis. Sol. V. Verikaitis stipraus baritono savininkas, galįs vienu atsikvėpimu pašaukti į mūšį pulkus. Tačiau koncerte padainavęs 15 įvairaus žanro dainų ir arijų visus įtikino, kad jo balsas yra rūpestingai kultūvuotas dainavimo mokyklose ir ilgoje praktikoje puoselėjant dainos kultūrą. Jis visiškai laisvas ne tik sceninėje laikysenoje, bet ir kiekvienoje gaidoje savo balso plačioje skalėje. Be dirbtinumo šešėlio jis plaukte perplaukia įvairių skirtingų nuotaikų krioklius, kiekvienoje dainoje jis jaučiasi esąs tarsi namuose - nejieškantis pozos, nuoširdžiai atviras tiems žodžiams,

### A.A. Albinas Levickis

Lietuvos kariuomenės majoras A. Levickis mirė Adelaidėje liepos 15d.

Gimęs Garliavoje, Kauno apskr. Baigęs „Aušros“ gimnaziją įstojo Karo mokyklon, kurią baigė 1931 m. Tarnavo 2-me pėstininkų pulke. Baigė ekonomijos kursą teisių fakultete Kauno universitete. 1939 m. A. Levickis baigė Vytauto Didžiojo aukštąją karo mokyklą ir dirbo kariuomenės štabe. 1941-1944 m. vadovavo lietuvių savisaugos Gardino batalionui, kovojusiam prieš bolševikus Rytų fronte, Rusijoje ir Gudijoje. 1944 m. batalioną perkėlus į Italiją, vokiečiai neleido vadovauti ir majoras pasiliko Austrijoje, iš kur 1949 m. emigravo į Australiją ir apsisėjo Adelaidėje.

Mjr. A. Levickis Lietuvoje vedė Genę Kutkaitę, ji mirė Adelaidėje 1973 m. Jiedu užaugino dukrą Dalią ir sūnų Vytautą, kurie dabar yra sukūrę savo šeimas. Adelaidėje Albinas priklausė ramovėnams ir buvo vienas iš skyriaus kūrėjų. Dainavo „Lituanica“ chore.

Laidotuvės iš šv. Kazimiero bažnyčios įvyko liepos 18d. Mišias už velionį aukojo ir pamokslą pasakė kun. J. Petraitis. Giedojo sol. V. Verikaitis. Po mišių atsisveikinimo žodį tarė ALB Adelaidės apylinkės pirm. J. Stačiūnas. Centennial Park kapinėse kalbėjo A. Pečiulis ir ramovėnų pirm. V. Vosylis. Laidojimo apeigos užbaigtos Tautos himnu.

Redde quod debes. Amžino poilsio Taikos karalystėje.

kurios dainuoja. Malonu buvo koncerte pabūti jo svečiu.

Solistui akompanavo Adelaidėje mūsų turimas neabejotinas talentas - N. Masiulytė-Stapleton. Dainininko poilsiui sudarytuose įtarpuose kitas mūsų talentas - Sietynas Kubilius padeklamavo porą J. Degutytes eilėraščių, A. Strazdo „Aušra“ ir ištrauką iš A. Mickevičiaus „Konrado Valenrodo“. Sietyno deklamaciją pagirti yra sunku surasti žodžių. Ypatingą deklamatoriaus virtuoziskumą šį kartą parodė Strazdo „Aušroje“, niuansuose sukūręs saulės tekėjimą, žodžiuose suradęs čiulbančių paukščių balsų atgarsį. Deklamavime Sietynas yra nuostabus. Ar nereikėtų jam sudaryti sąlygas pervaziuoti bent

Australijos lietuvių telkinius?

V. Verikaitis yra ne tik solistas, bet ir vargonininkas su daugelio metų praktika. Jis nesibrangindamas, pats su vargonais pritarėdamas savo giedojimu labai prisidėjo prie iškilmingumo dviejose laidotuvių pamaldose šv. Kazimiero bažnyčioje, kurios vyko jam estant Adelaidėje. O laidotuvės buvo dviejų ne eilinių lietuvių: mokytojo Kazio Pažeros ir Lietuvos kariuomenės majoro Albino Levickio.

Liepos 22d. lietuviškoje radijo valandoje girdėjome J. Vaboliene ir L. Gerulaičio pravestą pasikalbėjimą su V. Verikaitiu, pasidžiaugė Australijos įspūdžiais ir čia esančių tautiečių nuoširdumu.

Pr.P.

## A.A. Kazimieras Pažera

*Per žemę gimta, brangia,  
Kelelių, daug kelių.  
Tau, mokytojau, ačiū,  
Už šviesą spinduliu.*

St. Zlibinas

Liepos 13d. Adelaidėje mirė K. Pažera, sulaukęs 84 m. amžiaus. Gimęs Sventezeryje, Dzūkyjoje. Nuo pat jaunystės mokytojavo pradžios mokyklose Lietuvoje, pasiekęs didžiulės mokyklos vedėjo posto Kaune. Emigracijoje buvo lietuvių mokyklos vedėju Rebdorf'e, Vokietijoje. Atsiradęs Australijoje 13 m. buvo mokytoju ir vėliau vedėju Šv. Kazimiero liet. mokykloje Adelaidėje. Mokykoje buvo sudaręs kanklininkų būrelį, kuris gražiai reišėsi įvairiuose renginiuose.

Paskutiniuosius metus Kazimieras sirgo. Buvo praradęs sąmonę. Jau nesuprato, kada prieš metus jam buvo pranešta apie jo sesers rašytojos Karolės Pažeraitės mirtį Amerikoje. Klebonas kun. J. Petraitis ligos metu keletą kartų jį aprūpino ligonio sakramentais.

Iš vakaro susirinkusiems sukalbėjus už jo vėlę rožinio dalį šv. Kazimiero bažnyčioje laidotuvių pamaldos įvyko liepos 17d. Gedulines mišias atnašavo ir pamokslą pasakė kun. J. Petraitis, MIC. Mišių metu giedojo solistas V. Verikaitis. Po mišių bažnyčioje tartais žodžiais su a.a. Kazimieru atsisveikino Aug. Kubilius - Caritas - Parapijos tarybos ir ateitininkų vardu, A. Urnevičienė - Adelaidės lietuvių mokyklos vardu, kalbėjo buvusi šv. Kazimiero mokyklos vedėja E. Varnienė. Visi kalbėjusieji pabrėžė Kazimiero pedagogiskus sugebėjimus ir jo meilę lietuviškam jaunimui. Skaudu buvo laidotuvėse matyti tik porą jo buvusių mokinių.

K. Pažera palaidotas Centennial Park kapinėse. Visa gyvenimą Kazimieras buvo giliai religingas katalikas, ateitininkas. Reikia tikėtis, kad mirtis jam buvo ramus išėjimas pas Didįjį Mokytoją Jėzų atsiimti savo užtarnauto amžinosios laimės denarą.

## Atgaivinta Lietuvos krikščionių demokratų partija

Šių metų vasario 16 dieną, grupė asmenų, tarp jų keturi kunigai, susirinkę Vilniuje atgaivino Lietuvos krikščionių demokratų partiją. Jos vadovu buvo išrinktas Viktoras Petkus, garbės nariais ir dvasiniais globėjais sutiko būti Lietuvos kardinolas Vincentas Sladkevičius ir Telsių vyskupas Antanas Vaičius.

Iki pirmojo partijos suvažiavimo, kurį numatoma surengti šių metų vasarą, jos vadovui talkininkauja iš trylikos asmenų sudarytas Lietuvos krikščionių demokratų partijos atgaivinimo grupės branduolys. Vakarus dabar pasiekė šios grupės branduolio kreipimasis į Lietuvos vyskupus kuriame prašoma moralinės paramos atsikuriančiai Lietuvos krikščionių demokratų partijai ir yra išdėstomi įvairūs pageidavimai, siekiant atstatyti tai, kas per ilgus sovietinės okupacijos metus buvo pažeista tautos valstybiniame ir religiniame gyvenime.

Su didžiausia pagarba, su neužtemdyta istorine atmintimi ir su giliu nerimu kreipiamės į jus, rašoma krikščionių demokratų pareiškimė Lietuvos episkopatui, nes prieš Dievą ir Tėvynę jaučiame itin didelį dabartinio meto

atsakingumą ir bet kokio delsimo ar neveiklumo pavojingumą. Atsirandanti galimybė ateiti į pagalbą regime bundančiose mūsų ir visos tautos jėgose, kurios, susijungusios su viso pasaulio krikščioniškomis jėgomis, ir vedamos Dieviškosios Apvaizdos, su nauja energija įsijungtų į dvasios ir kultūros puoselėjimo darbą, kas savo ruožtu suteiks naujų jėgų. Dievui nieko nėra neįmanoma, dėl to ir mūsų, Jo pagalba visada pasiekiamajam ryžtas, yra neišmatuojamai didelis.

Dabar atsiveriant naujom galimybėm, ne tik abejingumas, bet ir bet koks pasyvumas tampa ne tik nepageidaujamu, bet ir pražūtingu. Vadinama „taikos pedagogika“ neprivalo susilpninti naujose kartose teisingumo pajutimo ir pasiryžimo aktyviai priešintis neteisėbei ir prievartai, žinoma būtinos akcijos ribose ir leistinomis priemonėmis. Lietuvos krikščionys demokratai pareiškime episkopatui, smulkiai nusakę visas skriaudas ir sudėtas gausias aukas dėl ištikimybės savajai tautai ir Dievo Bažnyčiai žiaurioje sovietinėje okupacijoje, prašo Bažnyčios vadovybę visomis galimomis priemonėmis rūpintis šių

## Lietuvos krikšto jubiliejaus

(Leidinyš jau paruoštas)

Prieš dvejus metus viso pasaulio lietuviai minėjo Lietuvos krikšto jubiliejų. Nuo Aliaskos iki Australijos, nuo Romos iki Amerikos didmiestėjų, pačiame Vilniuje ir visoje Lietuvoje ši sukaktis buvo prasmingai minima. Jai prisiminti spaudoje netrukus pasirodys specialus leidinyš - knyga „600 Lietuvos Krikšto Jubiliejus“. Knyga jau paruošta ir atiduota spausuvei.

Tai bus didesnio formato 315 psl. knyga, gausiai iliustruota (maždaug 370 nuotraukų, daugiausia iš minėjimų įvairiuose kraštuose). Keletas originalių straipsnių iškelia ir pabrėžia krikščionybės reikšmę lietuvių tautai, įvertina ir apžvelgia buvusius minėjimus. Straipsnių autoriai: dr. A. Damušis, kun. dr. A. Paškus, A. Vėlius, ses. Ignė Marijošiūtė, J. Kavaliūnas. Atskiruose knygos skyriuose sutelkta įvairi dokumentinė medžiaga, Lietuvos vyskupų laišakai, dvasinio atsinaujinimo programa, pal. Jurgis Matulaitis, kardinolo Sladkevičiaus paskyrimas, Lietuvos evangelikų gyvenimas, platus pasaulyje vykusių minėjimų aprašymai ir nuotraukos, konkursai, ištraukos iš premijuotų knygų ir tt.

Knygą leidžia Lietuvos krikščionybės jubiliejaus vykdomasis komitetas. Spausdina „Draugo“ spaustuvė Cikagoje.

Knygos redaktorius nuoširdžiai dėkoja visiems, kurie atsiliepė į jo prašymus ir prisuntė leidiniui medžiagos ir nuotraukų. Pradėjus knygą spausdinti, nuotraukas ir dokumentinę medžiagą bus stengiamasi prisuntusiems galimai greičiau gražinti.

Juozas Baužys

reikalavimų įgyvendinimu: kad būtų gražinti Bažnyčiai priklausę pastatai: bažnyčios, koplyčios, vienuolynai, vyskupijų kurių patalpos bei rūmai, parapijų salės, namai, klebonijos. Paskirtos lėšos ir sudarytos sąlygos šių pastatų remontui, gražintas jų konfiskuotas turtas, atkurtos vyrų ir moterų vienuolijos bei kongregacijos, atkurtos kunigų seminarijos Vilniuje ir Telsiuose, atkurta dvasinė Katalikų Akademija Vilniuje, atkurtas filosofijos-teologijos fakultetas Kauno Vytauto Didžiojo universitete, atkurtos katalikiškos mokyklos, atnaujintas fakultatyvinis tikybos dėstymas vidurinėse mokyklose, technikuose ir pan., atkurtos katalikiškos ir religinės organizacijos, sugrąžintos katalikiškos spaustuvės, atkurta katalikiška spauda ir atnaujinta leidyba, paskirti kapelionai mokyklose ligoninėse, kalėjimuose, kad svarbiausios religinės šventės būtų paskelbtos valstybinėmis, atkurti laisvi ryšiai su viso pasaulio katalikais, nutrauktas bet koks valdžios kišimasis į Bažnyčios reikalus.

LRTV

## IS MŪSŲ PARAPIJŲ

### Melbournas

Jungtuvės Algirdo Vaitiekūno ir Dalios Tamošaitytės vyko Sv. Jono bažnyčioje liepos 22d. Pabrolių ir pamergių buvo keturios poros. Per Jungtinių šv. Mišias giedojo mūsų Parapijos Vyrų choras, diriguojamas Petro Morkūno. Vestuvių pokylis suruoštas Lietuvių namuose, dalyvavo netoli poros šimtų žmonių.

Albinas Pocius, buvęs Melbourno Lietuvių Bendruomenės ir Krašto Valdybos pirmininkas, iš Adelaidės atvykęs su Rūta į vestuves padarė vizitą ir „Tėviškės aidams“ Parapijos namuose. Jo aktualūs straipsniai nuolatos spausdinami mūsų laikraštyje.

Kun. Juozo Petrausko Kunigystės šventimų metinę dieną liepos 24d. paminėjo „Tėviškės aidų“ personalas. Federacijos pirmininkas palinkėjo jam geros sveikatos, gausios Dievo palaimos. Kun. Juozas Petrauskas į kunigus buvo iššventintas Melbournas St. Patrick katedroje 1955m. liepos 24d.

Adelė Varkalienė užprašydama šv. Mišias už savo šeimos mirusius dar aukoją \$10 Gyvojo Rožinio brolijai, \$10 Marijos Mėlynosios armijos brolijai, \$10 Naktinei Adoracijai, \$10 Tautos Fondui ir \$30 Lietuvių Sv. Kazimiero Kolegijai Romoje.

Anelę Bajorienę mirties 10-tose metinėse šv. Mišių auka rugpjūčio 6d. prisimena jos vyras Antanas Bajoras.

Ligoniai. Antanas Stepanavičius, mūsų Parapijos choro choristas vėl Prince Henry ligoninėje 2 West, tolimesniam gydymui. Povilas Mockevičius Nursing Home 18 Berry Street, Kew. Visi ligoniai aprūpinti Sv. Sakramentais.

Pavergtųjų Tautų Savaitė Melbournas pradeda rugpjūčio 6d. sekmadienį, Ekumeninėm pamaldom St. Patrick katedroje 2 val. p.p. Prie skaitymų lietuvių atstovaus Birutė Prašmutaitė. Ekumenines įvairių tautybių pamaldas kasmet organizuoja iš Pavergtųjų Tautų komiteto kun. Stasys Gaidelis, SJ.

Skautininkai, Skautininkės! Melbournas Skautininkų Ramovės sueiga su antrosiomis pusėmis vyks rugpjūčio 4d. penktadienį 7 val. vakare Parapijos namuose Kensingtone. Bus aktualus pranešimas iš Lietuvos, visi kviečiami dalyvauti! -Ramovės pirm. v.s. Jonė Zitkevičienė

Eliutė Spokevičienė užprašė šv. Mišias už savo mamytę Mariją Kazlauskienę mirties ketvirtose metinėse rugpjūčio 4 d.

## Australija ir Naujoji Zelandija

### Maldos Apaštalavimas

Jo Sventenybė popiežius Jonas Paulius II rugpjūčio mėn. MA nariams skyrė intenciją: už didesnę tautų respektą ir solidarumą savo tarpe, ypač Pietų Amerikoje.

Trumpas rytmetinis aukojimas: Visą aukoją Tau, Sventiausioji Jėzaus Širdie!

### Skurdas, Meilė ir Malda

Popežiaus Jono Paulius II vizito Pietų Amerikai 1988 metais kulminacinis punktas buvo šv. Mišių auka La Paz aerodrome, Bolivijoje. Toms iškilmėms jungėsi keli šimtai tūkstančių skurdžių žemės ūkio darbininkų, žvejų, piemenų į vieną minią su miesto darbininkais ir gyventojais.

„Meilė“, kalbėjo jiems popiežius, - „paprastai yra tikra, kai ji myra maloni, bet dar daugiau, ir ypač, kai ji yra bandoma gyvenimo problemų. Nes tik tada švelnumas ir didžiadvasiškumas įleidžia šaknis į širdį“.

Tokios pat mintys buvo patiektos ir La Paz nunciatūroje susirinkusiems diplomatams. Nužiūrint, kad sprendimai yra daromi kitų, bet „diplomatų atsakomybė yra informuoti valdžias teisingai ir tiksliai, orientuoti jas darant sprendimus ir nutiesti tiltus į dialogą, derybas ir supratimą“.

Savo keliu, tie, kurie meldžiasi tai pat yra panašūs į diplomatus. Jie nedaro sprendimų, bet veikia taip, kad darytų įtakos Tam, kuris tuos sprendimus daro. Paiseikimas daugiausia priklauso nuo to, kaip gyva yra viltis, kuria jie meldžiasi, kaip arti yra prie tiesos jų siūlomi sprendimai, kaip noriai jie pasiduoda Dievo valiai, kad jie būtų panaudoti įrankiais dialoge, derybose ir supratime.

Rugpjūčio mėnesio laikotarype

popiežius norėtų, kad mes ypač melstumėmės už savitarpinį respektą tautų tarpe. Tie, kurie tai daro, jau veikia tam tikslui įgyvendinti, kiekvienas savo keliu, kiekvienas savo mažame šio pasaulio kampelyje.

Popiežius pasirinko La Paz kaip vieną iš neturtingiausių vietovių Pietų Amerikoje. Jis rado čia neturtingus, skurstančius žmones, bet išdidžius savo tikėjimu ir sena kultūra. Jų drasa gamtos ir nelaimių akivaizdoje yra stebinanti. Jis pamatė jų gilų žmogiškumą ir solidarumo jausmą, jų meilę, vaišingumą ir nuoširdų draugiškumą. Jis čia galėjo kalbėti su giliu įsijautimu apie Kristų ir Bažnyčios ypatingą meilę neturtingiesiems.

Ar malda gali pagelbėti vargšams? Vargšai, kurie meldžiasi, žino atsakymą. Jie meldžiasi ne tik už save, bet ir už tuos, kurie yra dar neturtingesni. Ar malda gali pabelbėti vargšu bėdoms? Žinoma, ji gali ir padeda tiems, kurie meldžiasi atviromis širdimis ir protu ir leidžia dieviškai šviesai ir malonei persunkti jų gyvenimą ir darbą siekiant geresnės ir teisingesnės ateities.

Pagaliau popiež s prašo mus melstis už Pietų Amerikos kraštus. Ten yra begalės skirtumų ir susiskalymų, bet taip pat ten yra ir didelės galimybės ir progos. Taip, kaip tautos kituose pasaulio kraštuose išmoko drauge dirbti svo kraštu gerovei, taip ir Pietų Amerikos progresas priklausys nuo to, kada abejonės, baimės, karingi priešingumai, senos žaizdos, išdidumas ir išsipūtimas bus nustumti į šalį siekiant bendros gerovės visiems.

Melskimės, kad solidarumas ir tarpusavio supratimas likviduotų konfliktus ir socialines nelygybes. (Pagal J.L. Vessels, SJ.)

Kun. S. Gaidelis, SJ.

## Demonstracija prieš Ribbentropo-Molotovo paktą

Ok. Lietuvos broliai laukia, kad iševija Vakarų pasaulyje padėtų judinti Pabaltijo nepriklausomybės klausimą. Rugpjūčio 28d. sukanka lygiai 50 metų, kai Ribbentropas nuskrėdęs antrą kartą į Maskvą atidavė ir Lietuvą Sovietų Sąjungai.

To pakto, privedusio prie Pabaltijo valstbių sovietinės okupacijos, tyrinėjimas vyksta šiuo metu. Į tyrimų komisiją įeina 10 pabaltiečių iš jų 4 lietuviai. Kremlius darys ką tik gali, kad būtų sutrukdytas tiesos suradimas. Už tat, iševijai reikia aktyviai prisidėti prie to sąmokslingo pakto iškelimo demokratiniame pasaulyje. Dėl to šiais metais ruošiamos demonstracijos visuose miestuose, kur yra didesnės pabaltiečių kolonijos ir viena svarbiausia pačioje Canberroj. Šį kartą, kas tik gali, privalo savo dalyvavimu padėti pavergtai Tėvynei.

Autobusas nuo Melbournas Lietuvių namų išvažiuoja rugpjūčio 27d. 9 val. vakare. Nuo Canberros Lietuvių namų demonstrantai išvažiuoja į paktą pasirašiusių šalių ambasadas 10 val. ryto, o 1 val. visi renkasi prie naujojo parlamento. Kalbą sakys Hon. Neil Brown. Pailsėjęs ir pasisvečiaus, autobusas išvažiuoja atgal į Melbourną 10 val. naktį ir grįžta anksti rytą į Melbournas Lietuvių namus.

Apylinkės valdyba ir Saulių organizacija prisideda prie kelionės išlaidų padengimo. Dalyviams teks mokėti tik \$25 į Canberrą ir atgal. Ypač kviečiame jaunimą dalyvauti šitam akte su tautiniais rūbais.

Prašome visus Canberros lietuvius prisidėti prie demonstracijos. Pirmą valandą yra pietų pertrauka. Net ir kurie dirba, galėtų ateiti bent prie parlamento. Demonstracija daroma pirmadienį, nes tada veikia ambasados ir parlamentas. Vietas autobuse užsisakyti Apylinkės Valdyboj,

telefonas 857 5854.

Šita pabaltiečių demonstracija yra suorganizuota jau prieš mėnesį. Staiga lenkai pradėjo ruošti savo demonstraciją dieną anksčiau, t.y. 27 rugpjūčio. Lenkai, reikalaujami Ribbentropo-Molotovo pakto panaikinimo, siekia buvusių Lenkijos žemių, kaip ukrainiečių Lvovo ir lietuvių Vilniaus. Iš to mūsų žmonės gali susidaryti atatinamą nuomonę apie šitos demonstracijos naudingumą.

Melbournas Apylinkės Valdyba

## ALB Kultūros taryba

Pagyvinti, plačiau išvystyti ir vadovauti mūsų kultūrinei veiklai Australijoje, sudaryta Kultūros taryba. Kultūros Tarybą Sudaro:

Kęstutis Protas, ALB Krašto valdybos narys kultūros ir švietimo reikalams. 26 Renshaw Ave., Auburn, NSW, 2144. Tel. (02) 649 7314.

Dana Baltutienė, Kultūros tarybos pirmininkė. 3 Warren Cres., Mount Waverley, Vic., 3149. Tel. (03) 807 3545, darbo (03) 691 3233.

Alisa Baltrukonienė, 5 Diamond Ave., Glen Waverley, Vic., 3150. Tel. (03) 233 4292.

Danutė Sukytė-Brovedani, 26 Kurrajong Cres., Watsonia Nth., Vic., 3087. Tel. (03) 435 1585.

Loreta Čižauskaitė, 1 Grosvenor Road, Moonee Ponds, Vic., 3039. Tel. (03) 370 5173.

Vytautas Juška, 31A Parsonage Road, Castle Hill, NSW, 2154. Tel. (02) 680 3127.

Dr. Jadvyga Mulevičienė, 7 Annie Crt., Croydon, Vic., 3136. Tel. (03) 726 9414.

Janina Vabolienė, 25 McLachlan Ave., Glenelg North, SA, 5045. Tel. (08) 294 3792.

Andrius Vaitiekūnas, 2 Schofield St., Essendon, Vic., 3040. Tel. (03) 379 2325.

Papildyta ALB Svetimo Taryba Audronė Stepanienė, Svetimo tarybos narė Canberroje. 5 Bonwick Place, Garran, ACT, 2605. Tel. (062) 82 4013.

ALB Krašto Valdyba

Melbournas Lietuvių Bendruomenės valdyba kviečia visus atsilankyti š.m. rugpjūčio mėn. 12d. 7 val. vak. į „Mūsų Pastogės“ ruošiamą Lietuvių namuose

### KAUKIŲ BALIŲ

Bus gera muzika, bus premijuojamos kaukės, karšta vakarienė. Tik \$10. Stalus užsisakyti pas p. A. Ramoskienę - telef. 8360433.

MLB-nės Apylinkės valdyba

## Tėviškės Aidų Loterija

### Galima laimėti:

1. Spalvota TV 48 cm ekranas-AIKO naujas. Dovanojo V. Koženiaskaitė-Rosato.
2. Paveikslas „Pamiškė“. Dovanojo dail. J. Baukus.
3. Paveikslas „Motinėle prie sodybos“. Dovanojo dail. J. Baukus.
4. Paveikslas „Audringas vakaras“. Dovanojo dail. J. Baukus.
5. Paveikslas „Abstraktas“. Dovanojo dail. J. Baukus.
6. AM/FM Clock Radio Cassette Player. Dovanojo Juozas Baumil.

Dar daugiau smulkesnių laimėjimų. Bilietai po \$1, visa knygutė 10 bilietų \$10. Bilietus platina Federacijos Valdyba Melbournas sekmadieniais prieš pamaldas, kitur Federacijos Įgaliotiniai.

Loterijos traukimas Tautos Sventės minėjimo dieną Melbournas Lietuvių Namuose pietų metu rugsėjo 10d.

Bandykite laimėti - paremkime „Tėviškės Aidas“!

Australijos Lietuvių Katalikų Federacijos Valdyba

## Ukrainos Katalikų Bažnyčia

„Nepaisant daugiau negu 40 metų patiriamų persekiojimų, Ukrainos katalikų Bažnyčia išliko gyva ir dabar, vardan žmogaus teisių ir suderinamai su sovietiniais įstatymais, reikalauja, kad ji būtų pilnai įteisinta. Tai pažymėjo vyriausiasis ukrainiečių arkivyskupas kardinolas Lubachivsky, vakar kalbėdamas spaudos konferencijoje Briuselyje. Kardinolas, kuris pastoviai gyvena Romoje, didžiai apgailestavo, kad viešumas ir pertvarka nėra pritaikomi ukrainiečiam, priminė, kad ukrainiečiai tikintieji yra skaudžiai persekiojami nuo 1946-ųjų metų, kai Stalino įsakymu buvo panaikinta Ukrainos katalikų Bažnyčia ir ji buvo įstatymais priversta įsijungti į rusų stačiatikių Bažnyčią. Įsakui nepaklūsę ukrainiečiai dvasininkai ir pasauliečiai tikintieji, kalbėjo kardinolas, buvo ištremti į Sibirą, tačiau nei ištrėmimai, nei persekiojimai nepalaužė Ukrainos katalikų Bažnyčios, kuri tebegyvuoja ir plečiasi pogrindyje. Ji dabar turi tarp penkių ir septynių milijonų tikinčiųjų. Kardinolas atkreipė dėmesį, kad ukrainiečiai katalikai neviešose vietose rengia religines pamaldas, jose gausiai dalyvaudami.

Kardinolas Lubachivsky, būdamas Briuselyje, aplankė Belgijos karalių Boduena, užsienio reikalų ministrą Tindemans, taip pat Europos Ekonominės Bendruomenės vykdomosios komisijos vicepirmininką Andriessen, kuriuos painformavo apie ukrainiečių katalikų sunkią padėtį. Kardinolas pranešė žurnalistams, kad nuo šių metų spalio mėnesio viena Briuselyje veikiančių tarptautinė katalikų radijo stotis pradės transliuoti pusės valandos kasdieninę programą ukrainiečių kalba.

Ukrainiečiai katalikai tėvynėje, birželio 24 d. surengė stalinių represijų aukų viešą paminėjimą. Visi žuvusieji ukrainiečiai buvo prisiminti dvejose pamaldose, kurios įvyko Lvove, Yaniv kapinėse ir Lychiakiw kapinėse. Pamaldas rengia Ukrainos katalikų Bažnyčios teisių gynimo komitetas ir Gailestingumo Motinos seserų vienuolių bendruomenė. Šia proga pažymėtina, kad birželio 18 d., daugiau negu šimtą tūkstančių ukrainiečių tikinčiųjų, nepaisydami milicijos ir kagebistų draudimo, dalyvavo demonstracijoje už Ukrainos katalikų Bažnyčios įteisinimą. Tuo pačiu tikslu pastaruoju metu Ukrainoje buvo surengti taip pat keli masiniai maldos susitikimai.

Vatikano radijo dienraštis praneša, kad arti šimto tūkstančių ukrainiečių katalikų dalyvavo didingoje demonstracijoje, reikalaujanti įteisinti Ukrainos katalikų Bažnyčią ir leisti jos nariams nevaržomai praktikuoti savo religinį tikėjimą. Demonstracija įvyko Ivano vietovėje, Vakarų Ukrainoje, po pamaldų, kurios buvo aukojamos už visus ukrainiečius laisvės kovotojus.

Mišiom pasibaigus ukrainiečių katalikų minia eisenoje nužygiavo prie miesto tarybos, komunistų partijos ir KGB patalpų,

### TAUTOS FONDAS

Su dideliu skausmu širdyse Adelaidės lietuviai palydėjo amžinybėn, gilią vagą išvariusį visuomeninėje veikloje, Tautos Fondo Atstovybės Adelaidėje pirm. Juozą Stepaną. Reikšdami pagarbą velioniui Juozui ir užuojautą jo šeimai, Adelaidės lietuviai vieton gėlių ant Juozo Stepano kapo aukoję Tautos Fondui:

Po \$50, Sv. Kazimiero bažnyčios choras, Po \$30, ALK Moterų Draugija. Po \$25, A&J Milašai (Syd). Po \$20, Ramona ir Aidai, S. Binkevičienė, E&K Varnai, A. Balsys, J&S Bardauskai, „Lituanica“ choras, O Baužienė ir A&V Vitkūnai. Po \$10, L. Pimpė, V. Patašius, Jz. Rupinskas, J&V Rupinskai, R&Robin McFarlane, R. Rupinskaitė, O Zamoiskienė, J. Poškus, J. Stačiūnas, Pr. Barauskas, P. Gasiūnas, G. Vasiliauskienė, V&J Vosyliai, K. Pocius, L. Rupinskaitė, J. Cibulskis, T. Kašauskas, J. Taunys, P&S Pusdešriai, K. Dičiūnienė, A. Kubiliai, Opulskių šeima, Z. Stankus ir M. Gavėnienė. Po \$5, V&E Baltučiai, K. Kaminskas, J. Lapšys, I. Sabeckienė, V. Bardauskaitė, B. Mockūnienė, L. Gerulaitis, K. Vanagienė, V. Dumčius, T&V Vasiliauskai, A. Štrimaitienė, A. Urnevičienė ir A. Jucius. Viso \$570.00

### Perthas

Pertho lietuviai per Apylinkės valdybos sekretorių J. Cyžą, pagerdami mirusį Tautos Fondo Įgaliotini Viktorą Skrolį, vieton gėlių, aukoję Tautos Fondui. E. Petrukėnienė-\$25, M.K. Gelažiai, M. Burneikienė po \$20. T. Kasputinė-\$15. A.P. Pūdimaičiai S. Zablockienė, A.I. Kaminskai, P.E. Plučai ir Stankevičių šeima po \$10. J.M. Krupavičiai-\$6. A. Statkus-\$5. Viso \$141.

Už šias nevystancias gėles nuoširdus ačiū Adelaidės, Pertho ir apylinkių lietuviams.

Birželio trėmimų minėjimo proga Adelaidės ir apylinkių lietuviai aukoję Tautos Fondui: \$50, E. Hostry. Po \$25, Adelaidės Pensininkų klubas. Po \$20, Kun. J. Petraitis, M. Gavėnienė, J. Kutkienė, K. Karpienė, A. Stakaitis, T.V. Vasiliauskai. Po \$10, S. Ciplienė, V. Kiveris, V.L. Gudiškis, V. Vosylis, O. Sudintienė, L. Gerulaitis, Ant. Stankevičius, J.S. Bardauskai. Po \$6, P. Horak. Po \$5, J.V. Rupinskai, J. Paškauskas, D. Kutkaitė, V. Bardauskaitė, A. Visockienė, O. Riškienė, A. Jucius, M. Intienė, J. Lapšys, B. Masionis, A. Morkūnas, I. Bakšys, P. Džiugelis, A. Jakutis, V. Petrėnas, S. Libikienė, A. Plokštienė, A. Štrimaitienė, V. Morkys, P. Kuisys, J. Lenktys, J. Stankevičius, A.B. Budriai, A. Zakarevičienė. Viso: \$401. Tautos Fondo Atstovybė Australijoje - Sydne

skanduodami šūkius už religinę laisvę. Milicininkai stebėjo eisena, bet buvo išvengta rimtesnių susirėmimų. Ukrainiečių vyskupui Pavlo Vasilik ir keliem kunigam milicija, betgi, uždraudė išeiti iš namų, tuo būdu jiems sutrukdydama dalyvauti pamaldose ir po jų įvykusioje demonstracijoje. Pagal turimas informacijas, panaši ukrainiečių katalikų demonstracija už religinę laisvę šiomis dienomis įvykusi taip pat ir Kijeve. Turimomis žiniomis, milicininkai čia grubiau pasielgė su demonstrantais, iškviėtė tardymui kelis asmenis, tarp jų vieną kunigą. (AGI/AP)

### ĮVAIRIOS ŽINIOS

Sovietų pavandeninių laivų kapitonams yra duotas įsakymas, draudžiantis šauktis pagalbos nelaimės atveju. Balandžio 7d. atominis povandeninis laivas Konsomdets, pagal kap. G. Melkov, turėjo didelius nuostolius žmonėmis dėl to įsakymo. Norvegų vyriausybė ne tik kaltina rusus dėl nesilaikymo tarptautinių įstatymų, bet irgi dėl tiesioginio pavojaus Norvegijai, kadangi jau ne pirmą kartą sovietų atominiai laivai turėjo nelaimių Norvegijos pakraščiuose. Iš 47 povandeninių laivų kapitonų, tik vienas pasisakė prieš SOS šaukimą ištikus nelaimei.

Strasburgas. Kurį laiką „glasnost“ ir „peristropa“ apakino Vakarų pasaulį, bet kuo toliau, tuo sunkiau yra jiems suprasti Gorbačiovo logiką. Pereitą savaitę Strasburgo suvažiavime, jis aštriais tonais gynė komunizmą ir bandė sukiršinti europiečius, naudodamas nuomonių skirtumą, kas liečia trumpų atstumų branduolinių raketas. „Saltas“ karas, pagal Gorbačiovą, yra baigtas, „Bendri Europos namai“, ir „tautų nepriklausomybė“ buvo viliojantis patiekalas sąjungininkams. Bet nežiūrint į tokį „saldumą“ yla vis išlysdavo iš maišo. Atrodo, kad pagrindinis tikslas Strasburgo kalbos, buvo sovietų ribų saugumas. Ir pagaliau, nežiūrint ką jis kalbėtų, Berlyno siena užtušuoja jo visą „saldumą“. Ta siena yra simoblis prieš įgimtą žmogaus teisę būti laisvam. Susumavus jo pasiūlimų tikrą reikšmę ir nenorėjimas pašalinti Berlyno sienos, parodo, kad jis yra „netikras pranašas“. Tą mes matome iš įvykių Lietuvoje ir kituose okupuotose kraštuose. Vytmas

### SYDNEY

NSW Pavergtų Tautų komitetas kukliai atšventė 25 metų veiklos sukaktį Liepos 16d. Specialias maldas už pavergtuosius aukoję Anglikonų katedros dekanas vysk. Short. Dienai skaitymus atliko didelis pavergtų tautų draugas, rašytojas Mr. Grover.

Pamaldų metu giedojo Sydnejaus Latvių vyrų choras. Vyskupas Short neseniai čia paskirtas į dekaną Wens Shilton vietą, kalbėjo daugiau bendrybėmis, kviesdamas savo parapijiečius melstis už pavergtuosius, kad jiems išvystų pilnas laisvės rytas.

Pamaldose dalyvavo ir saujelė lietuvių. Nežiūrint raginimų per spaudą ir radio to raginimo neišgirdo. Mūsų tautinė vėliava turėjo eiti į bažnyčią be palydovų.

Po pamaldų Pavergtų Tautų atstovai susirinko 25-mečio paminėjimui į Sydney RSL klubą. Pietų metu peržvelgta nueitas kelias ir pasitarta apie ateities planus. Buvo priimta P. Kedžio rezoliucija Stalino-Hitlerio pakto reikalu.

ALB Sydney Apylinkės pirm. A. Giniūnas, ragino ir kitas bendruomenes daryti spaudimą Australijos valdžiai, kad ši reikalautų Sovietų Sąjungos to pakto anuliovimo.

Rezoliuciją apipavidalinti tam sudarytas komitetas.

A. Kramilius atstovas Pavergtų Tautų komitete.

### JONINES

Artimų draugų ir bendradarbių ratelyje Jonines atšventė News Digest International redaktorius Jonas Kedys. Svečių tarpe matėsi ir melbourniškis Jonas Zonius. Kitas nuoširdus NDI rėmėjas ir talkininkas Jonas Zakarauskas iš Sydnejaus taip pat kartu atšventė savo vardo dieną. Valio ir Ilgiausių metų mūsų Jonams, kurie per eilę metų stovi antikomunistinio fronto pirmose linijose.

Birželio 25d. Sydnejaus tautinių šokių grupė „Sūkurys“ suruošė įdomią Joninių popietę Lietuvių klube.

Popietę pravedė Edvardas Lašaitis, iškviestas į sceną pagerbimui salėje buvusius Jonus. Sukurietės jiems pripylė taures ir davė po bučinį.

Sūkuriečiai jaunieji ir senjorai pašoko eilę tautinių šokių. Salėje buvo praveistas sutartinis dainavimas, kas pasidarė populiarus dalykas kultūrinėse popietėse. Jonas Biretas, jauniausias iš Biretų šeimos, gražiai reiškiiasi lietuviškoje veikloje. Jis netik parūpino muziką šiai popietei, bet išmokino jau lietuviškai dainuoti savo trijų metų dukrelę, kuri padainavo „Du gaideliai“. Dėkingi Sūkurio jaunimui už gražią popietę.

Kor.

TALKA TARNAUJA LIETUVIAMS • TALKA TARNAUJA LIETUVIAMS

## DĖMESIO! DĖMESIO!

Nuo liepos 1d., TALKA moka:

16% už terminuotus indėlius,  
9% už einamąsias sąskaitas.

TALKA skolina pinigus:

16% ikeitus turta,  
19% asmeninėms paskoloms.

TALKA VEIKIA LIETUVIŲ NAMUOSE  
ADELAIDE \* MELBOURNE \* SYDNEY

R A S O T E T E S T A M E N T A ? Skirkite dalį "Tėviškes Aidams"! Mintimi šventa ten investuokite save, Kur Dievas ir Tėvynė šiaukia. Būk apaštalas spaudos "Tėviškes Aidams"!